

Assessment of the social participation indicators in the establishment of urban creative districts within District Eleven in Tehran

ARTICLE INFO

Article Type

Original Research

Authors

Doosthoseini M.¹ MSc

Bigdeli Rad V.^{1*} PhD

Moinifar M.¹ PhD

How to cite this article

Doosthoseini M, Bigdeli Rad V, Moinifar M. Assessment of the social participation indicators in the establishment of urban creative districts within District Eleven in Tehran. *Geographical Research*. 2024;39(1):1-10.

ABSTRACT

Aims Nowadays, cities engage in a competition to showcase their innovative approaches within financial frameworks. The objective of this research endeavor was to employ the technique of structural equation modeling to validate a conceptual framework pertaining to social participation in the establishment of creative districts within urban settings.

Methodology The methodology employed for this study involved conducting applied research within District 11 of the Tehran Municipality during the year 2023. The selection of the statistical population was based on the most recent population and housing census, resulting in a total of 308,176 individuals. By utilizing the Cochran formula, a sample size of 383.6 individuals was determined. After eliminating incomplete questionnaires, a total of 374 questionnaires from native residents of District 11 in Tehran were analyzed. Each neighborhood within District 11 made a contribution of 22 questionnaires. Spatial cluster sampling was implemented as the selected method of sampling. The collected data were subsequently subjected to structural equation modeling in order to ascertain the underlying causal relationships between the variables.

Findings The results indicated a significant positive impact of involvement on social participation, as demonstrated by a path coefficient of 0.701. Moreover, several factors including the sustainability, depth, rate, and diversity of participation also displayed favorable and substantial effects on social participation, with corresponding path coefficients of 0.682, 0.226, 0.882, and 0.429. The increased level of social participation within the urban creative district played a pivotal role in promoting innovation, citizen engagement, quality of life, and the human capital of its residents.

Conclusion In relation to the variables pertaining to social participation, it was observed that the variables associated with participation's influence exerted a more substantial impact, while the aspect of participation sustainability displayed a relatively weaker effect on social participation within the context of urban creative districts. Moreover, sub-indicators such as the failure to identify and attract talented individuals, the lack of cooperation and participation from diverse segments of society, contribute to the untapped potential and impede the growth of the urban creative district.

Keywords Creative Urban District; Creativity; Participation; Social Participation; District Eleven-Tehran

CITATION LINKS

[Awaliyah, 2021] Books and discussion ...; [Chang, 2018] State participation and ...; [Davari & Rezazadeh, 2014] Structural equation modeling ...; [Dehi Aroogh & Mohammadi Shahboulaghi, 2020] Social participation of older ...; [Foadiyan *et al.*, 2021] Analysis of the position ...; [Fotuhi Mehrabani *et al.*, 2017] Creative city and presenting ...; [Ghorbaniantabrizi *et al.*, 2023] Explaining the patterns of the ...; [Habibi & kolahi, 2022] Structural equation modeling ...; [Hair *et al.*, 2011] PLS-SEM: Indeed ...; [Hashidate *et al.*, 2021] An overview of social ...; [Hospers & van Dalm, 2005] How to create a creative city? ...; [Hosseini *et al.*, 2021] Analysis of pedestrian in ...; [Jones *et al.*, 2021] Social participation of older ...; [Kalantari *et al.*, 2017] Analysis of Iran metropolises ...; [Wilson *et al.*, 2015] The role of community participation in ...; [Koster *et al.*, 2008] Assessing social participation ...; [Levasseur *et al.*, 2022] Scoping study of definitions ...; [Maleki & Bigdeli Rad, 2017] Social sustainability measures ...; [Meshkini *et al.*, 2020] Explaining the levels of urban creativity ...; [Moayedfar *et al.*, 2021] Providing an interpretive structural ...; [Mohsenin & Esfidani, 2014] Structural equations based ...; [Nan & Ouyang, 2020] Influence of social networks ...; [Nematollahi, 2021] The relationship between ...; [Part Consulting Engineers, 2012] Tehran District 11 ...; [Rad *et al.*, 2015] What are the safety ...; [Rostami & Rezaie Eshaghvandi, 2021] Analyzing the creative city ...; [Sarvar *et al.*, 2015] Analysis of urban neighborhoods' ...; [Savini & Dembski, 2016] Manufacturing the creative ...; [Segovia & Hervé, 2022] The creative city approach: ...; [Smolka-Franke, 2021] The creative city ...; [Tomić & Djukić, 2018] Creative city: Challenging ...; [United Nations, 2019] World urbanization ...; [Vinzi *et al.*, 2010] PLS path modeling: ...; [Xiao *et al.*, 2021] Impact of different ...; [Yarahamdi *et al.*, 2021] Factors and components of ...; [Yencken, 2013] Creative ...; [Ziari & Ghasemi Ghasemvand, 2016] Assessment of qualitative ...;

¹Department of Urban Planning, Qazvin Branch, Islamic Azad University, Qazvin, Iran

*Correspondence

Address: Department of Urban Planning, Qazvin Branch, Islamic Azad University, Nokhbegan Boulevard, Qazvin, Iran. Postal Code: 3471993116

Phone: +98 (28) 33665275

Fax: +98 (28) 33665279

vahid.bigdeli@qiau.ac.ir

Article History

Received: July 23, 2023

Accepted: December 21, 2023

ePublished: February 13, 2024

ارزیابی شاخص‌های مشارکت اجتماعی در شکل‌گیری منطقه خلاق شهری در منطقه یازده شهر تهران

محمد دوست‌حسینی MSc

گروه شهرسازی، واحد قزوین، دانشگاه آزاد اسلامی، قزوین، ایران

وحید بیگدلی راد* PhD

گروه شهرسازی، واحد قزوین، دانشگاه آزاد اسلامی، قزوین، ایران

مریم معینی‌فر PhD

گروه شهرسازی، واحد قزوین، دانشگاه آزاد اسلامی، قزوین، ایران

چکیده

اهداف: امروزه شهرهای جهان در چارچوب اقتصاد جهانی و در قالب ایده‌های نو و خلاقانه به شدت در رقابت با یکدیگر قرار دارند. از اینرو پژوهش حاضر در راستای این رقابت و با هدف ارزیابی شاخص‌های مشارکت اجتماعی در شکل‌گیری منطقه خلاق شهری در محدوده منطقه یازده شهر تهران تدوین شد.

روش‌شناسی: پژوهش حاضر از لحاظ هدف کاربردی بوده و در سال ۱۴۰۲ در محدوده منطقه یازده شهرداری تهران انجام شد. جمعیت آماری مورد مطالعه بر مبنای آخرین سرشماری نفوس و مسکن، ۳۰۸۱۷۶ نفر بود که بعد از محاسبه فرمول کوکران ۳۸۳/۶ نفر به‌دست آمد. از میان ساکنان بومی منطقه یازده شهر تهران و با حذف پرسش‌نامه‌های ناقص، ۳۷۴ پرسش‌نامه مورد تحلیل قرار گرفت. از این تعداد سهم هر محله منطقه یازده شهر تهران ۲۲ پرسش‌نامه بود که با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای فضایی به عنوان نمونه مورد مطالعه انتخاب شده بودند. شاخص‌ها در قالب پرسش‌نامه محقق‌ساخته با ۳۸ گویه تنظیم شد و نتایج داده‌ها با استفاده از مدل معادلات ساختاری به منظور تعیین روابط علت و معلول متغیرها مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها: تاثیر مشارکت با ضریب مسیر ۰/۷۰۱ تاثیر مثبت و معناداری بر مشارکت اجتماعی داشت. همچنین پایداری مشارکت، عمق مشارکت، نرخ مشارکت و تنوع مشارکت به‌ترتیب با ضریب‌های ۲/۰۶۸، ۲/۲۲۶، ۲/۰۸۸ و ۲/۴۲۹ تاثیر مثبت و معنادار بر مشارکت اجتماعی را نمایش دادند. همچنین بهبود مشارکت اجتماعی در منطقه خلاق شهری باعث نوآوری، فعالیت شهروندان، کیفیت زندگی و سرمایه انسانی ساکنان منطقه شد.

نتیجه‌گیری: از نظر متغیرهای مرتبط با مشارکت اجتماعی، متغیرهای تاثیر مشارکت اثرگذاری بیشتر و پایداری مشارکت اثرگذاری کمتری را در شکل‌گیری منطقه خلاق شهری دارد. همچنین زیرشاخص‌هایی همانند عدم تشخیص و جذب توانایی‌ها و استعدادها برتر، ضعف در همکاری و مشارکت افراد از اقصای مختلف جامعه منجر به از دست‌دادن پتانسیل‌ها و رشد منطقه خلاق شهری می‌شود.

کلیدواژگان: منطقه خلاق شهری، خلاقیت، مشارکت، مشارکت اجتماعی، منطقه یازده تهران

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۵/۰۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۹/۳۰

*نویسنده مسئول: vahid.bigdeli@qiau.ac.ir

مقدمه

رخداد شهری شدن جهان و ظهور شهرهای جهانی از آثار و تبعات زندگی در دهه‌های اخیر است. به طوری که نیمی از جمعیت کل جهان ساکن شهر شده است و طبق پیش‌بینی‌های سازمان ملل متحد، تا سال ۲۰۶۰ بیش از ۶۶٪ جمعیت جهان در شهرها زندگی خواهند کرد [United Nations, 2019]. با ادامه روند افزایش جمعیت شهری

در جهان به‌خصوص در کشورهای در حال توسعه، افزایش تفاوت‌ها نابرابری‌های منطقه‌ای را در بر داشته است و مشکلاتی همچون بی‌تفاوتی افراد نسبت به مشارکت در طرح‌ها، برنامه‌های توسعه‌ای و هم‌پیوندهای اجتماعی در محیط زندگی را به همراه خواهد داشت؛ در واقع بدون مشارکت نمی‌توان به توسعه اجتماعی و خلاقیت شهری پایدار دست یافت [Ziari et al., 2016]. از سوی دیگر، با پیشرفت‌های صنعتی و جهانی‌شدن، مسایل اجتماعی و تقاضاهای عمومی شهروندان پیچیده‌تر شده و نیازهای مختلفی را مطرح ساخته‌اند؛ بدین ترتیب، مشارکت اجتماعی به عنوان رویکردی برای حل مسایل اجتماعی و شهری، پاسخ‌گویی به ضعف آگاهی شهروندان، توانایی اجرای قوانین و مقررات شهری مد نظر قرار گرفته است [Nan & Ouyang, 2020]. از این رو، مشارکت اجتماعی یک مفهوم وسیع است که به تعامل، همکاری افراد، گروه‌های مختلف در فرآیندها و تصمیم‌گیری‌های مربوط به مسایل اجتماعی و اقتصادی و فرهنگی اشاره دارد؛ همچنین این مفهوم به مردم امکان می‌دهد تا در فرآیند تصمیم‌گیری نقش فعالی داشته باشند و در سیاست‌گذاری و مدیریت عمومی متمرکز به ثمر باشند؛ به صورتی که مشارکت اجتماعی باعث جذب تنوع و خلاقیت در شهر می‌شود و با بهره‌گیری از ایده‌های جدید، راهکارهای متنوع، زمینه‌های رشد صنایع مولد و خلاق را فراهم می‌آورد [Dehi Aroogh & Mohammadi Shahboulaghi, 2020]. علاوه بر این، مشارکت اجتماعی برای ارایه مهارت‌ها و تخصص‌های خود فرصت لازم را به ارمغان می‌آورد و به خلق ارتباطات قوی بین افراد و جوامع مختلف منجر می‌شود؛ بدین ترتیب، به ایجاد هویت مشترک، افزایش اعتماد و همبستگی در جامعه کمک می‌کند و با آگاهی از سنت‌ها و ارزش‌های فرهنگی منطقه خلاق شهری را شکل می‌دهد که اهمیت بسیاری دارد [Chang, 2018]. همچنین مشارکت اجتماعی به معنای واقعی، مشارکت فعال‌تر شهروندان در مسایل شهری است و با افزایش قدرت تصمیم‌گیری و تاثیرگذاری شهروندان بر تغییرات، رشد و پیشرفت منطقه خلاق شهری را تسهیل می‌سازد و حایز اهمیت است [Levasseur et al., 2022].

با این اوصاف، ارتباطی که بین مشارکت اجتماعی و شکل‌گیری منطقه خلاق شهری برقرار است، جهت‌گیری بنیادین در فضای شهری به‌مثابه ارایه ایده‌های متنوع شکل می‌گیرد، نقش آفرینی بین‌ذی‌نفعان جامعه از جمله ساکنان، هنرمندان، برنامه‌ریزان شهری و سازمان‌های مردم‌نهاد را ترویج می‌دهد و فضاهای شهری، ساختمان‌ها، طرح‌های نو، خلاقیت را در جامعه شهری تقویت می‌کند [Segovia & Hervé, 2022]. مشارکت اجتماعی به فعالیت‌ها و فرآیندهایی اشاره دارد که در آن افراد و گروه‌های مختلف در جامعه، به صورت فعال و آگاهانه در تصمیم‌گیری‌ها، برنامه‌ریزی‌ها، اجرا و ارزیابی برنامه‌ها و پروژه‌های اجتماعی و سیاسی شرکت می‌کنند [Hashidate et al., 2021]. مشارکت اجتماعی به عنوان یک فرآیند دموکراتیک، به همراه عدالت اجتماعی و ارتباطات موثر در جامعه به توانمندسازی افراد و تقویت ارتباطات و شبکه‌های اجتماعی می‌پردازد [Xiao et al., 2021]. مشارکت اجتماعی شامل شرکت مردم در اجرا و ارزیابی برنامه‌ها،

به کار گرفته شده می‌تواند با وجود مخالفت سیاسی تولید و نیروی خلاق کارآمد را به هم پیوند دهد [Savini & Dembski, 2016]. رستمی و رضایی اسحاق‌وندی به این نتیجه رسیده‌اند که معیار سیستم حمل‌ونقل کارآمد و سیستم انرژی کارآمد بدون کربن تاثیرگذارترین و معیارهای ساختار مستحکم اجتماعی و خانه‌های امن، جزو عوامل تاثیرپذیر به شمار می‌آیند و بُعد اجتماعی مهم‌ترین شاخص شهر خلاق در شهر کرمانشاه است [Rostami & Rezaie Eshaghvandi, 2021]. موبدفر و همکاران نیز بیان داشته‌اند که شاخص «آموزش عالی» یکی از مهم‌ترین و کلیدی‌ترین شاخص‌های شهر خلاق و «سرزندگی فضای شهری» متاثر از دیگر شاخص‌های شهر خلاق است [Moayedfar et al., 2021]. یاراحمدی و همکاران در مقاله‌ای به بررسی عوامل و مولفه‌های طراحی محیط موثر در ایجاد مکان‌های خلاق شهری در کلانشهر اهواز پرداخته‌اند و نتایج آنها نشان داده است که از بین عوامل شناسایی‌شده، تاکید بر هویت سرمایه اجتماعی و برنامه‌ریزی فرهنگی در طراحی به مثابه برانگیختن خلاقیت و گفتمان اجتماعی است [Yarahamdi et al., 2021]. نعمت‌الهی در پژوهشی به بررسی رابطه اخلاق شهروندی، مشارکت اجتماعی و اعتماد در بین شهروندان پرداخته است و نشان داده است که ارتباط معناداری بین اخلاق شهروندی، مشارکت اجتماعی و اعتماد در بین شهروندان برقرار است [Nematollahi, 2021]. فوادیان و همکاران به این نتیجه رسیده‌اند که جایگاه شاخص‌های شهر خلاق به منظور برندسازی شهر دامغان پایین‌تر از حد متوسط بوده است [Foadiyan et al., 2021]. فتوحی مهربانی و همکاران نیز ۴۹ شاخص برای شاخص شهر خلاق ایرانی توسط اعضای پانل ارائه داده‌اند که از این ۴۹ شاخص، ۳۲ شاخص برگرفته از پژوهش‌های پیشین و ۱۷ شاخص به وسیله اعضای هیات ریسه ارائه شده بود [Fotuhi Mehrabani et al., 2017]. کلانتری و همکاران در مقاله خود به این نتیجه رسیده‌اند که شاخص‌های تحقیق و توسعه به عنوان مهم‌ترین شاخص‌ها اهمیت فراوانی در تحقق مفهوم شهر خلاق در کلانشهرهای ایران دارند. به طور کلی یافته‌ها بیانگر همخوانی نسبی بین نظریه فلوریدا و یافته‌های پژوهش است [Kalantari et al., 2017]. این پژوهش به منظور بررسی وضعیت شاخص‌های مشارکت اجتماعی و اثرات آن بر ایجاد منطقه خلاق شهری انجام شد؛ در حالی که در پژوهش‌های قبلی این مساله مورد توجه قرار نگرفته است و نوآوری تحقیق حاضر می‌تواند در پژوهش‌های بعدی مورد استفاده قرار بگیرد.

روش‌شناسی

پژوهش حاضر از نوع کاربردی بوده و در محدوده منطقه یازده شهرداری تهران در سال ۱۴۰۲ انجام شد.

موقعیت جغرافیایی منطقه یازده شهر تهران

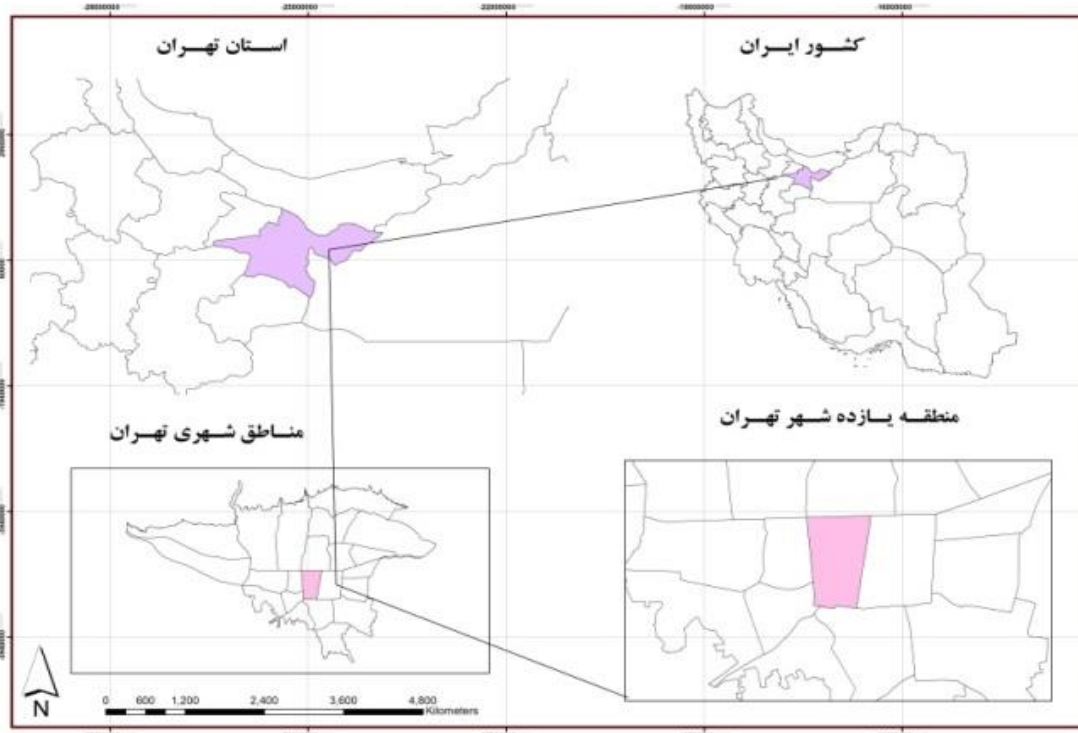
منطقه ۱۱ شهر تهران با وسعتی حدود ۱۲۰۰ هکتار و جمعیتی حدود ۲۴۰ هزار نفر از مناطق مهم مرکزی کلانشهر تهران به شمار می‌آید. در اکثر طرح‌های فرادست، این منطقه به عنوان بخشی از هسته

پروژه‌ها و طرح‌های اجتماعی می‌شود [Koster et al., 2008]. خلاقیت یک عنصر بسیار مهم و بنیادی برای بشر و یک منبع حیاتی برای جوامع شهری و فرآیندی پویا است که منجر به نوآوری در فناوری، روش‌های کسب‌وکار، بازاریابی و سایر زمینه‌ها می‌شود. خلاقیت ارتباطی نزدیک با دستیابی به "فرصت‌های رقابتی" در اقتصاد دارد [Maleki & Bigdeli Rad, 2017]. جنبش خلاقیت در شهر در دو رویکرد اساسی تاسیس شده است که به ایجاد شهر خلاق می‌انجامد [Hosseini et al., 2021]. شهر خلاق شهری است که با مدیریت شفاف، منصفانه، صادقانه، پایدار و پویا در محیط طبیعی سعی کرده آینده‌ای بهتر برای شهروندان را مهیا کند. این شهر ارزش‌ها و اهمیت همکاری متقابل را در اولویت برنامه‌های خود قرار می‌دهد [Awaliyah, 2021]. فرهنگ و خلاقیت نیز بخشی از زندگی روزمره شهروندان در این شهر است و صنعت خلاق به عنوان جزء جدایی‌ناپذیر و موفقیت‌آمیز اقتصاد محسوب می‌شود [Tomić & Djukić, 2018]. یکی از عوامل مهم در توسعه یک شهر یا خیابان خلاقیت است. خلاقیت با تولید کالاها و ارائه خدماتی هنری و خلاقانه نقشی مهمی در ایجاد مشاغل جدید دارد [Smołka-Franke, 2021]. بینکین بهره‌برداری از ارتباطات فناوری را به عنوان یک روش مهم برای بهبود کارایی و بازده اقتصادی و عملکرد شهرها توصیف می‌کند [Yencken, 2013]. همچنین، شهر خلاق محلی برای خلاقیت هنری، نوآوری‌های علمی و فناورانه و بیان فرهنگ‌های رو به رشد شناخته می‌شود [Meshkini et al., 2020]. یونسکو در اکتبر سال ۲۰۰۴ شهرهای خلاق را در هفت زمینه مختلف معرفی کرد. این زمینه‌ها شامل ادبیات، سینما، موسیقی، مهارت و هنر فرهنگ مردم، طراحی، هنرهای رسانه‌ای، توسعه فرهنگی و صنایع خلاق و تغذیه است [Hospers & van Dalm, 2005]. در شهر خلاق، تمرکز بر تفکر، برنامه‌ریزی و اجرای طرح‌های شهری وجود دارد و شهروندان به راحتی به خدمات شهری دسترسی دارند و تنوع فرهنگی را تجربه می‌کنند. در این شهرها، ارتباط قوی بین فضا و خلاقیت وجود دارد [Ghorbaniantabrizi et al., 2023]. شهر خلاق تمرکز خود را بر توسعه بخش خلاق دانش به عنوان بخشی از اقتصاد ملی قرار می‌دهد که شامل فعالیت‌هایی براساس مالکیت فکری بوده و ریشه در فرهنگ و علم دارد. به طور خاص، مفهوم شهرهای خلاق شامل توسعه فعالیت‌های انتخاب‌شده و شناخته‌شده صنایع خلاق است. در این شهرها، با تاکید بر نخبگان و متخصصان برنامه‌ریزی شهری، مدیریت شهری و علوم مرتبط، شهرها به مکانی جذاب برای مطالعه، محل کار و حفظ نخبگان تبدیل می‌شوند. با بهبود کیفیت دانشگاه‌ها و مراکز علمی، کیفیت زندگی، کیفیت کار، سطح تحمل و شیوه زندگی نیز می‌تواند در این مسیر پیشرفت نماید [Sarvar et al., 2015; Rad et al., 2015].

با توجه به اهمیت شهر خلاق و مشارکت اجتماعی مطالعات متعددی در داخل و خارج از کشور انجام شده است و در ادامه به چند مورد که ارتباط موضوعی با پژوهش حاضر دارند، اشاره شده است. ساوینی و دیمبسکی به این نتیجه رسیده‌اند که رویکرد برنامه‌ریزی

براساس الگوی منطقه‌بندی مشاهده نمی‌شود. حساسیت کاربری‌های غیرمسکونی و فرامنطقه‌ای (عمدتاً تجاری و کارگاهی) به دسترسی‌ها سبب استقرار آنها در بدنه‌های اصلی گشته و گسترش این کاربری‌ها به طور تدریجی اما مستمر در بافت مسکونی هم‌جوار صورت می‌پذیرد. نحوه استفاده از زمین در منطقه قبل از آنکه متکی به محدوده منطقه به عنوان یک منطقه مسکونی باشد در ارتباط با مسایل گسترش کالبدی شهر تهران و مراحل تاریخی است (شکل ۱) [Part Consulting Engineers, 2012].

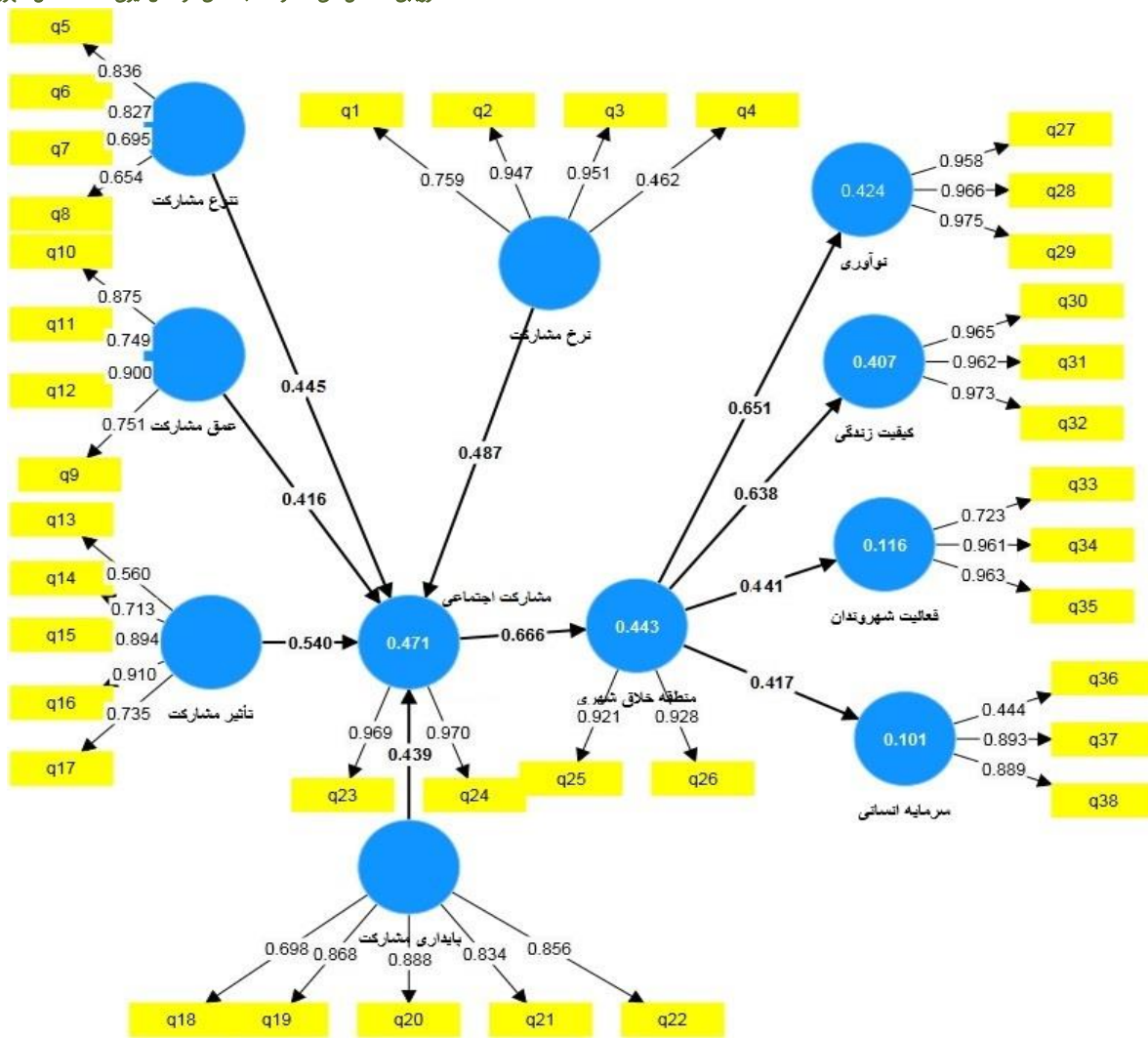
مرکزی شهر معرفی شده است. از ویژگی خاص این منطقه تنوع بسیار فعالیت‌ها و کاربری‌ها است. براساس مطالعات موجود حدود ۳۰٪ از سطح منطقه از نقطه نظر نحوه استفاده از زمین به کاربری‌هایی اختصاص یافته که عملکردی حداقل فرامنطقه‌ای دارند. بخش‌هایی که فعالیت مناسب در آنها سکونت و خدمات وابسته به آن است، عموماً در قسمت‌های میانی و جنوبی منطقه استقرار دارند. به طور کلی الگوی توزیع کاربری زمین الگویی ترکیبی است (ترکیب و اختلاط کاربری‌ها در جوار هم) و نشانه‌ای از توزیع کاربری‌ها

شکل ۱) موقعیت جغرافیایی منطقه یازده شهر تهران

به‌دست آمد. این میزان نشان‌دهنده پایایی مناسب پرسش‌نامه است. در نهایت داده‌ها با استفاده از مدل معادلات ساختاری به منظور تعیین روابط علت و معلول متغیرها مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. مدل‌یابی معادلات ساختاری یک روش آماری برای اعتبارسنجی مدل مفهومی پژوهش است. ابتدا باید عوامل مشارکت اجتماعی شکل‌دهنده منطقه خلاق شهری شناسایی شود. سپس براساس مبانی نظری موجود روابط بین عوامل تعیین شد. همچنین برای هر عامل باید تعدادی گویه به منظور سنجش شناسایی شود. پس از فرضیه‌سازی و ترسیم مدل مفهومی اولیه، این مدل در محیط نرم‌افزار Smart pls^۳ پیاده‌سازی شد. در نهایت با استفاده از روش مدل معادلات ساختاری مدل مفهومی اعتبارسنجی شد و در قالب مراحل یا گام‌های تهیه پرسش‌نامه برای سنجش متغیرهای پژوهش، تعیین گویه‌های سنجش هر متغیر اصلی، تدوین فرضیه‌های پژوهش (تعیین روابط میان متغیرهای اصلی مدل، طراحی مدل مفهومی براساس فرضیه پژوهش، توزیع پرسش‌نامه‌ها، گردآوری داده‌ها، طراحی مدل ساختاری و اجرای مدل) با نرم‌افزار Smart pls انجام شد [Habibi & kolahi, 2022].

جمعیت آماری مورد مطالعه با استفاده از فرمول کوکران $383/6$ نفر به‌دست آمد. انتخاب محدوده مورد مطالعه بر مبنای معیارهایی چون دارابودن زمینه‌های مشارکت اجتماعی، وجود افراد تحصیل‌کرده و تنوع جمعیتی و وجود منابع فرهنگی و آموزشی بود که فرصت‌های بیشتری را برای شکل‌دهی فعالیت‌های خلاقانه فراهم می‌سازد. بدین سو از میان ساکنان بومی منطقه یازده شهر تهران و با حذف پرسش‌نامه‌های ناقص ۳۷۴ پرسش‌نامه مورد تحلیل قرار گرفت. از این تعداد سهم هر محله منطقه یازده شهر تهران ۲۲ پرسش‌نامه بود که با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای فضایی به عنوان نمونه مورد مطالعه انتخاب شدند. همچنین شاخص‌های موثر در این پژوهش از طریق بررسی پیشینه داخلی و خارجی استخراج شد. سپس این شاخص‌ها در قالب پرسش‌نامه محقق‌ساخته با ۳۸ گویه و نیز با بهره‌گیری از طیف لیکرت (۱=خیلی کم، ۲=کم، ۳=متوسط، ۴=زیاد، ۵=خیلی زیاد)، ارزیابی شد. بدین منظور برای روایی پرسش‌نامه از نظرات متخصصان و کارشناسان شهرسازی بهره گرفته شد. همچنین به منظور سنجش پایایی پرسش‌نامه از آزمون آلفای کرونباخ استفاده شد و میزان آن $0/954$

نمودار ۱) مدل بار عاملی ارزیابی شاخص‌های مشارکت اجتماعی در شکل‌گیری منطقه خلاق شهری

وضعیت پایایی و روایی همگرایی مدل پژوهش تایید شد. ضمناً بار عاملی هر یک از سنجه‌های پژوهش به منظور بررسی پایایی و روایی سازه‌ای به شرح جدول ذیل آورده شده است (جدول ۲). همان‌طور که در جدول ملاحظه می‌شود بارهای عاملی شاخص‌ها همگی بالای ۰/۴ است و میزان پایایی و روایی سازه‌ای سنجه‌های مدل پژوهش را نیز تایید کرده است.

جدول ۱) روایی همگرا، پایایی ترکیبی و آلفای کرونباخ شاخص‌های پژوهش

شاخص	آلفای کرونباخ	پایایی ترکیبی	روایی همگرا (AVE)
تأثیر مشارکت	۰/۸۲۶	۰/۸۵۹	۰/۵۹۸
تنوع مشارکت	۰/۷۶۹	۰/۸۵۰	۰/۵۷۳
سرمایه انسانی	۰/۷۶۹	۰/۸۰۰	۰/۵۹۵
عمق مشارکت	۰/۸۴۳	۰/۸۹۳	۰/۶۷۵
فعالیت شهروندان	۰/۸۷۱	۰/۹۷۵	۰/۷۹۱
مشارکت اجتماعی	۰/۹۳۶	۰/۹۳۶	۰/۹۴۰
منطقه خلاق شهری	۰/۸۳۰	۰/۸۳۱	۰/۸۵۵
نرخ مشارکت	۰/۷۸۲	۰/۹۲۸	۰/۶۲۷
نوآوری	۰/۹۶۴	۰/۹۶۵	۰/۹۳۳
پایداری مشارکت	۰/۸۸۸	۰/۹۲۴	۰/۶۹۱
کیفیت زندگی	۰/۹۶۵	۰/۹۶۶	۰/۹۳۵

یافته‌ها

ارزیابی و برازش مدل گرایش ارزیابی شاخص‌های مشارکت اجتماعی در شکل‌گیری منطقه خلاق شهری

الف) بررسی پایایی شاخص‌ها: این بررسی از طریق ضرایب بارهای عاملی، ضرایب آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی صورت گرفت. تمامی ضرایب بارهای عاملی شاخص‌ها (سوالات) در این مدل از ۰/۴ بیشتر بود و مناسب بودن شاخص‌ها و زیرشاخص‌ها را نشان داد (نمودار ۱).

مقدار آلفای کرونباخ بالاتر از ۰/۷ بود که پایایی شاخص‌ها را تایید کرد (جدول ۱). پایایی ترکیبی در محاسبه سازه‌ها نیز بالاتر از ۰/۷ به دست آمد و پایایی درونی مناسب بین سازه‌ها را مشخص کرد. لازم به ذکر است که پایایی ترکیبی در مطالعات علوم انسانی معیار بهتری از آلفای کرونباخ به‌شمار آمده است [Vinzi, et al., 2010].

ب) بررسی روایی شاخص‌ها: مقدار میانگین واریانس استخراج شده بالاتر از ۰/۵ به دست آمد که نشان‌دهنده همگرایی سازه‌ها است (جدول ۱).

با توجه به اینکه اعداد آلفای کرونباخ، پایایی ترکیبی (سازگاری درونی) و AVE همگی در بازه مربوطه قرار داشتند، مناسب بودن

شاخص	شرح سوال	بار عاملی	میانگین	انحراف معیار	واریانس
نرخ مشارکت	سطح دانش و آگاهی شهروندان	۰/۷۵۹	۳/۹۳	۰/۹۸۰	۰/۹۶۴
	بستر مناسب شغلی برای نوآوری و رشد اقتصادی	۰/۹۴۷	۳/۹۸	۰/۹۷۹	۰/۹۵۹
	ترکیب جنسیتی مشارکت‌کنندگان در فرآیندهای فکری و فرهنگی	۰/۹۵۷	۳/۹۴	۰/۹۸۰	۰/۹۶۲
	همکاری و مشارکت افراد از اقشار مختلف جامعه	۰/۴۶۲	۳/۶۹	۱/۱۰	۱/۲۱
تنوع مشارکت	وجود صنایع متنوع و فعالیت‌های مختلف اقتصادی، فرهنگی	۰/۸۳۶	۳/۸۳	۰/۹۶۸	۰/۹۳۸
	ارتباط بین اقشار مختلف جامعه و پذیرش ایده‌ها	۰/۸۲۷	۳/۹۷	۰/۹۵۶	۰/۹۱۴
	وجود اقلیت‌ها، جامعه متفاوت فرهنگی و هنری	۰/۶۹۵	۴/۰۲	۱/۰۳۳	۱/۰۶
	مشارکت فعال زنان در فرآیندهای طراحی و تصمیم‌گیری	۰/۶۵۴	۴/۱۲۴	۱/۰۸۰	۱/۱۶
عمق مشارکت	تعهد فردی و اجتماعی به اهداف و ارزش‌های نو	۰/۷۵۱	۴/۱۲۹	۱/۰۵۰	۱/۱۰۱
	انگیزه برای پیشرفت و رشد شخصی و حرفه‌ای	۰/۸۷۵	۴/۱۱	۱/۱۲۳	۱/۲۶
	تعادل بین توزیع فناوری و فرصت‌های اقتصادی	۰/۷۴۹	۴/۰۳۹	۱/۱۶۹	۱/۳۶۷
	وجود افراد خلاق، توانایی حل مسایل به روش‌های نوآورانه	۰/۹۰۰	۴/۲۰	۱/۱۶۸۲	۱/۲۰۰
تأثیر مشارکت	تبادل ایده‌ها و دیدگاه‌های نوآور	۰/۵۶۰	۴/۰۵	۱/۱۶۸۴	۱/۳۶۶
	بهبود کیفیت محیط زیست و توجه به بهداشت عمومی	۰/۷۱۳	۴/۴۸	۰/۹۲۷	۰/۸۶۱
	تغییر نگرش نسبت به تحول و پیشرفت فرهنگ خلاق	۰/۸۹۴	۴/۲۸۸	۱/۰۰۲	۱/۰۰۶
	تغییر سیاست‌ها متناسب با اهداف خلاقیت و نوآوری	۰/۹۱۰	۴/۲۴۳	۱/۱۷۳	۱/۰۰۵
پایداری مشارکت	همکاری بین نهادها برای پیدا کردن راه حل‌های نوآورانه	۰/۷۳۵	۳/۹۸۵	۱/۲۴۲	۱/۵۴۵
	تامین منابع مالی پایدار و مطمئن طی زمان	۰/۶۹۸	۴/۱۹۴	۱/۱۷۵	۱/۳۷۷
	اجرای اثربخش و موثر برنامه‌های خلاقانه	۰/۸۶۸	۴/۱۹۵	۱/۱۸۸	۱/۴۱۶
	توانمندسازی نیروی انسانی و توسعه پتانسیل خلاقیت	۰/۸۸۸	۴/۲۴۸	۱/۰۹۷۸	۱/۲۰۵
مشارکت اجتماعی	توزیع منابع، فرصت‌ها و دسترسی برابر به فضای خلاق	۰/۸۳۴	۴/۳۰۳	۱/۰۵۴۷	۱/۱۱۲
	توازن بین رشد اقتصادی و استفاده از منابع طبیعی	۰/۸۵۶	۴/۱۹۴۰	۱/۱۱۲۲	۱/۲۳۷
	سازمان‌دهی فعالیت‌های مشارکتی به‌مثابه جذب استعدادها برتر	۰/۹۶۹	۴/۲۳۳۸	۱/۰۴۸۸	۱/۱۰۰
	شکل‌گیری پیوند مشارکتی پایدار بین ذی‌نفعان و ذی‌نفعان شهری	۰/۹۷۰	۴/۲۲۸۹	۱/۰۴۷۵۵	۱/۰۹۷
منطقه خلاق شهری	نوآوری در عملکرد فضاهای با حضور فرهیختگان شهری	۰/۹۲۱	۴/۲۸۸	۰/۹۲۵	۰/۸۵۶
	آماده‌سازی زمینه‌های صنایع کوچک و دانش‌بنیان	۰/۹۲۸	۴/۰۹۹	۱/۰۲۹۵	۱/۰۶۰
	افزایش واحدهای پژوهش و توسعه و کارآمدی پروژه‌ها	۰/۹۵۸	۴/۱۲۴۴	۱/۰۲۲۱۳	۱/۱۴۹
	وجود فضایی برای رشد، شکوفایی خلاقیت و تبادل ایده‌ها	۰/۹۶۶	۴/۱۵۹۲	۱/۰۶۵	۱/۱۳۵
کیفیت زندگی	پژوهش‌های علمی، توسعه دانش و فهم عمیق‌تر از مسایل شهری	۰/۹۷۵	۴/۱۸۹۱	۱/۰۵۵۵	۱/۱۱۴
	رشد بازدیدکنندگان از جاذبه‌های گردشگری	۰/۹۶۵	۴/۱۵۴۲	۱/۰۶۸۲۲	۱/۱۴۱
	فراهم کردن فضاها و فعالیت‌های سرگرم‌کننده و خلاقانه	۰/۹۶۲	۴/۱۵۹۲	۱/۰۶۵۱۴	۱/۱۳۵
	حفظ و ارتقای فرهنگ محلی	۰/۹۷۳	۴/۱۶۴	۱/۰۶۶۷	۱/۱۳۸
فعالیت شهروندان	کارهای داوطلبانه، حمایت از آسیب‌دیدگان منطقه	۰/۷۲۳	۳/۹۳۵۳	۰/۹۸۰۲۱	۰/۹۶۱
	مشارکت جمعی در فعالیت‌های فرهنگی و هنری	۰/۹۶۱	۳/۹۸۰۱	۰/۹۷۹۵	۰/۹۶۳
	وجود سازمان‌های غیرانتفاعی به‌مثابه افزایش همدلی و همبستگی	۰/۹۶۳	۳/۹۴۵۳	۰/۹۸۰۲۰	۰/۹۶۰
	حضور توانایی‌ها و استعدادها برتر در حل مسایل شهری	۰/۴۴۴	۳/۶۹۶	۱/۰۱۱	۱/۲۱۲
سرمایه انسانی	حضور نخبگان علمی در منطقه و رشد دانش فناوری	۰/۸۹۳	۳/۸۳۵۸	۰/۹۶۸۴	۰/۹۳۸
	تبادل ایده‌ها و اندیشه‌های متخصصان با تحصیلات عالی	۰/۸۸۹	۳/۹۷۵۱	۰/۹۵۶	۰/۹۱۴

ضرایب معناداری: ابتدایی‌ترین معیار برای سنجش رابطه بین سازه‌ها در مدل (بخش ساختاری)، ضرایب معناداری است که با استفاده از دستور بوت استرپ در نرم‌افزار قابل مشاهده است. در صورتی که مقدار این ضرایب از ۱/۹۶ بیشتر شود، نشان از صحت رابطه بین سازه‌ها داشته و در نتیجه فرضیه‌های پژوهش با سطح اطمینان ۹۵٪ تایید شده است [Davari & Rezazadeh, 2014]. براساس جدول ۳ اثرگذاری تمامی مولفه‌ها بر مشارکت اجتماعی تایید شد.

معیار R Squares یا R: این معیار برای بررسی تاثیر مولفه‌های برون‌زا بر یک مولفه درون‌زا معرفی شده است و برای مولفه‌های سازه‌ای برون‌زا مقدار این معیار صفر بوده است. **هایر و همکاران** در

جدول ۳) ضرایب معناداری رابطه بین سازه‌های پژوهش (در همه موارد = P value)

رابطه بین مولفه‌ها	T statistics (O/STDEV)
تأثیر مشارکت -> مشارکت اجتماعی	۵/۷۰۱
تنوع مشارکت -> مشارکت اجتماعی	۲/۴۲۹
عمق مشارکت -> مشارکت اجتماعی	۲/۲۲۶
مشارکت اجتماعی -> منطقه خلاق شهری	۹/۷۷۴
منطقه خلاق شهری -> سرمایه انسانی	۳/۷۵۵
منطقه خلاق شهری -> فعالیت شهروندان	۴/۳۶۷
منطقه خلاق شهری -> نوآوری	۹/۴۳۹
منطقه خلاق شهری -> کیفیت زندگی	۹/۱۵۵
نرخ مشارکت -> مشارکت اجتماعی	۲/۰۸۸
پایداری مشارکت -> مشارکت اجتماعی	۲/۰۶۸

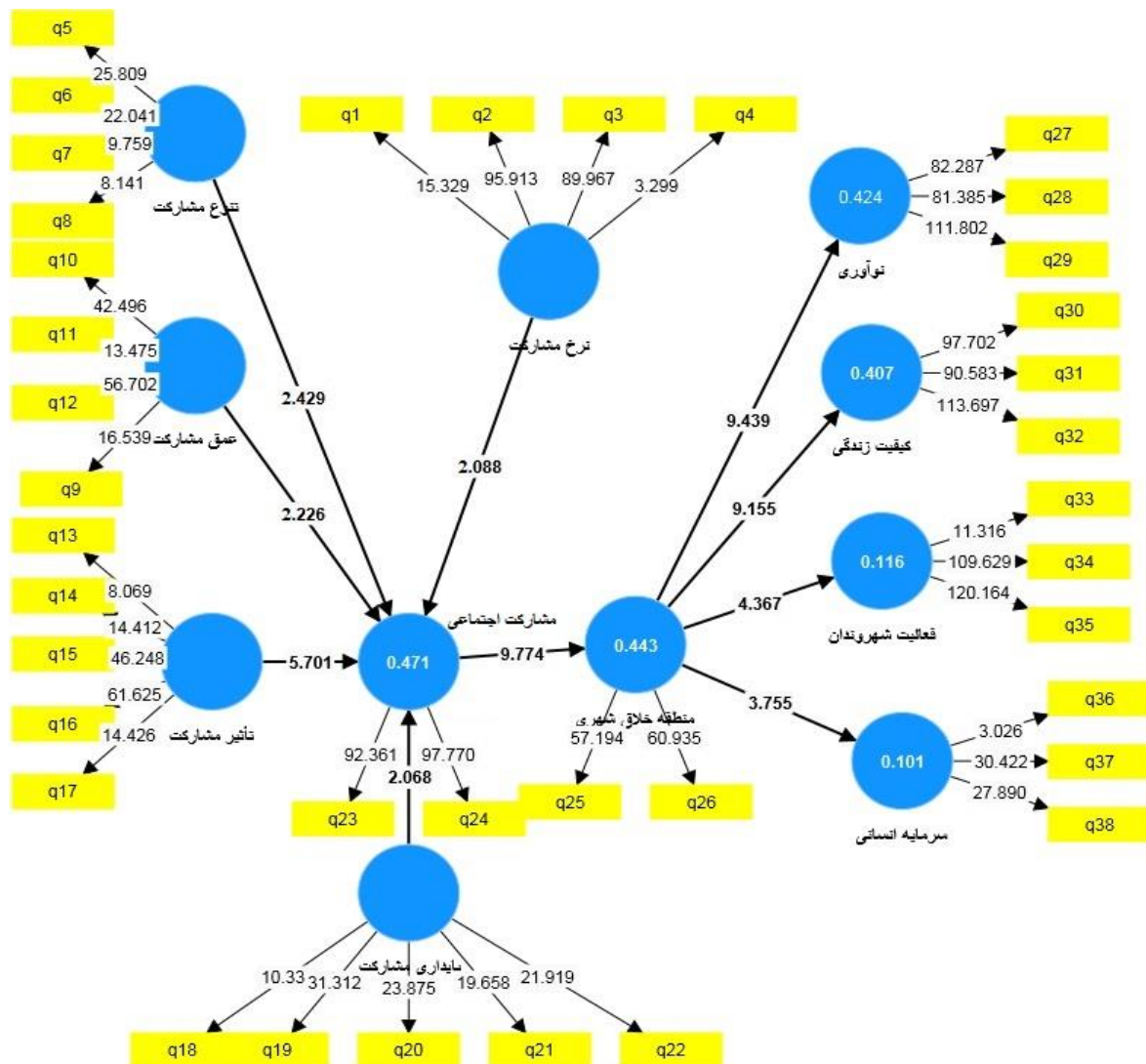
جدول ۴) نتایج معیار Q2 و R Square

مولفه‌های اصلی پژوهش	Q2	R-square
سرمایه انسانی	۰/۱۹۹	۰/۱۱۲
فعالیت شهروندان	۰/۲۱۲	۰/۱۲۸
مشارکت اجتماعی	۰/۴۳۱	۰/۴۷۱
منطقه خلاق شهری	۰/۳۲۵	۰/۷۱۳
نوآوری	۰/۲۲۴	۰/۱۳۱
کیفیت زندگی	۰/۲۰۰	۰/۱۰۷

سه طیف ۰/۱۹، ۰/۳۳ و ۰/۶۷ به عنوان مقدار ملاک برای مقادیر ضعیف، متوسط و قوی معرفی کرده‌اند [Hair et al., 2011] و در مدل حاضر نیز، سرمایه انسانی، فعالیت شهروندان، منطقه خلاق شهری، نوآوری، کیفیت زندگی و مشارکت اجتماعی به عنوان مولفه‌های انعکاسی و هر پنج مولفه نرخ مشارکت، پایداری مشارکت، عمق مشارکت، تاثیر مشارکت و تنوع مشارکت مولفه‌های تشکیل‌دهنده مدل ترکیبی بود (جدول ۴).

جدول ۵) مقادیر ضریب مسیر، T-Value، عوامل مستقل و وابسته (T-Value همه موارد برابر ۰/۰۰۰ است)

رابطه	عامل مستقل	عامل وابسته	ضرایب مسیر	نتیجه
تاثیر مشارکت بر مشارکت اجتماعی اثر دارد.	تاثیر مشارکت	مشارکت اجتماعی	۵/۷۰۱	تایید
تنوع مشارکت بر مشارکت اجتماعی اثر دارد.	تنوع مشارکت	مشارکت اجتماعی	۲/۴۲۹	تایید
عمق مشارکت بر مشارکت اجتماعی اثر دارد.	عمق مشارکت	مشارکت اجتماعی	۲/۲۲۶	تایید
مشارکت اجتماعی بر منطقه خلاق شهری اثر دارد.	مشارکت اجتماعی	منطقه خلاق شهری	۹/۷۷۴	تایید
منطقه خلاق شهری بر سرمایه انسانی اثر دارد.	منطقه خلاق شهری	سرمایه انسانی	۳/۷۵۵	تایید
منطقه خلاق شهری بر فعالیت شهروندان اثر دارد.	منطقه خلاق شهری	فعالیت شهروندان	۴/۳۶۷	تایید
منطقه خلاق شهری بر نوآوری اثر دارد.	منطقه خلاق شهری	نوآوری	۹/۴۳۹	تایید
منطقه خلاق شهری بر کیفیت زندگی اثر دارد.	منطقه خلاق شهری	کیفیت زندگی	۹/۱۵۵	تایید
نرخ مشارکت بر مشارکت اجتماعی اثر دارد.	نرخ مشارکت	مشارکت اجتماعی	۲/۰۸۸	تایید
پایداری مشارکت بر مشارکت اجتماعی اثر دارد.	پایداری مشارکت	مشارکت اجتماعی	۲/۰۶۸	تایید

نمودار ۲) ضرایب معناداری مولفه‌های هر سازه (آماره تی)

به صورت متفاوت انجام شده است [Nematollahi, 2021]. همچنین فتوحی مهربانی و همکاران به بررسی و ارزیابی شهر خلاق و شاخص‌های شهر خلاق ایرانی پرداخته‌اند که از نظر متغیرهای وابسته و مدل‌های به کار برده شده متفاوت با پژوهش حاضر است [Fotuhi et al., 2017]. کلانتری و همکاران با بررسی تحلیلی بر برخورداری کلانشهرهای ایران از شاخص‌های شهر خلاق، در خصوص موضوع و روش پژوهش به گونه‌ای متفاوت با پژوهش حاضر عمل کرده‌اند [Kalantari et al., 2017].

تمامی این پژوهش‌ها بر نقش و اهمیت شاخص‌های شهر خلاق و مشارکت اجتماعی تاکید داشته‌اند. به طوری که شاخص‌های سرمایه انسانی، طبقه خلاق، تنوع، تحقیق و توسعه، صنعت، مشارکت، امکانات فرهنگی و هنری، فناوری و غیره، از جمله موضوعاتی بوده‌اند که دیگر پژوهشگران بر جنبه‌های دیگر شهر خلاق پرداخته‌اند. چنانچه که به گفته ویلسون و همکاران، مشارکت اجتماعی به صورت مستمر و فعالانه در فرآیندهای تصمیم‌گیری، رونق و خلاقیت منطقه شهری را افزایش داده است [Wilson et al., 2015].

می‌توان گفت نتایج تفصیلی پژوهش حاضر با دیگر پژوهش‌های بررسی‌شده همسو بود و به لحاظ بُعد مشارکت اجتماعی با جمع‌بندی مطالعات پیشین، اهمیت مشارکت اجتماعی و تاثیر متقابل آن بر شکل‌گیری منطقه خلاق شهری را بسیار شاخص نشان می‌دهد. در حالی که مطالعات در حوزه مشارکت اجتماعی با تاکید بر شکل‌گیری منطقه خلاق شهری بسیار اندک بوده‌اند، اما نتایج به‌دست‌آمده حکایت از معنادار بودن تاثیر متقابل مشارکت اجتماعی بر شکل‌گیری منطقه خلاق شهری داشته است. از سوی دیگر، عدم دسترسی به داده‌های موثق در ارتباط با شاخص‌های خلاقیت شهری و محدودیت زمانی نیز را می‌توان بر شمرد. علی‌رغم بررسی‌های انجام‌شده در حوزه علوم مختلف، تاثیر مشارکت اجتماعی و بررسی عوامل تاثیرگذار در این حوزه به‌مثابه شکل‌گیری منطقه خلاق شهری تاکنون صورت نگرفته است. پژوهش حاضر از لحاظ ماهیت، مبحث جدیدی را در معرفی مشارکت اجتماعی به عنوان عاملی تاثیرگذار بر منطقه خلاق محدوده مطالعاتی (منطقه یازده شهر تهران) با استفاده از روش آماری معادلات ساختاری، مطرح می‌سازد.

در این راستا و متناسب با خروجی مدل، عنوان مقاله و با عنایت به اینکه مشارکت اجتماعی در شکل‌گیری منطقه خلاق شهری اثرگذاری مثبت و معناداری را دارد پیشنهادهایی به شرح زیر ارائه می‌شود:

۱. زمینه‌سازی مشارکت اقصا مختلف جامعه برای پشتیبانی از برنامه‌های تقویت خلاقیت شهری در منطقه یازده
۲. برقراری ارتباط با نخبگان و استعدادها برتر برای بیان و انتقال ایده‌ها در راستای حل مسایل و بهبود محیط خلاقیت شهری
۳. دعوت از بخش خصوصی برای حمایت مالی از پروژه‌های خلاق و نوآور منطقه یازده
۴. ترویج همکاری و ارتباط بین نهادها به منظور ایجاد فضایی برای گفت‌وگو و تعامل پایدار در سطح منطقه یازده

معیار Q2: روابط بین سازه‌ها به دلیل آنکه مقدار Q2 یک سازه بالای صفر است [Mohsenin & Asfidani, 2014]. یعنی شش مولفه درون‌زا خوب بازسازی شده و توانایی پیش‌بینی را دارا بوده است (جدول ۴).

طبق جدول ۵، ضرایب مسیر به صورت مثبت شده هستند و روابط بین مولفه‌ها مستقیم و اثرگذاری آنها را نمایان ساخته در نتیجه روابط بین مولفه‌ها قابل تایید بود.

نتایج حاصل از مدل معناداری پژوهش، نشان داد که تاثیر مشارکت با ضریب مسیر ۵/۷۰۱ تاثیر مثبت و معناداری بر مشارکت اجتماعی داشت. همچنین پایداری مشارکت، عمق مشارکت، نرخ مشارکت و تنوع مشارکت به ترتیب با ضرایب‌های ۲/۰۶۸، ۲/۲۲۶، ۲/۰۸۸ و ۲/۴۲۹ تاثیر مثبت و معنادار بر مشارکت اجتماعی را نشان دادند. بهبود مشارکت اجتماعی در منطقه خلاق شهری باعث نوآوری، فعالیت شهروندان، کیفیت زندگی و سرمایه انسانی ساکنان منطقه شد (نمودار ۲).

بحث

مفهوم مشارکت اجتماعی در دهه‌های ۱۹۶۰ تا ۱۹۷۰، طی جنبش مشارکت مدنی، زمانی که افراد برای حضور فعالانه در حل مشکلات و گسترش دسترسی به دموکراسی ترغیب شدند؛ به طور گسترده‌ای رواج یافت و در مکان‌های شهری و روستایی به منظور ساخت محیطی جدید و درک خاص نسبت به آن مورد بررسی قرار گرفت [Jones et al., 2023].

ساوینی و دیمبسکی به طور متفاوتی با پژوهش حاضر، اظهار کرده‌اند که تولید و نیروی خلاق کارآمد با وجود مخالفت سیاست‌های برنامه‌ریزی، به بررسی نمادهای شهر خلاق پرداخته است؛ در حالی که در پژوهش حاضر مشارکت اجتماعی بر تولید و نیرو و کارآمدی در شهر خلاق اشاره داشت [Savini & Dembski, 2016]. رستمی و رضایی به طور مشابهی با پژوهش حاضر، شاخص‌های مشارکت اجتماعی مشخص شده و بُعد اجتماعی را به عنوان مهم‌ترین شاخص شهر خلاق در شهر کرمانشاه معرفی کرده‌اند [Rostami & Rezaie Eshaghvandi, 2021]. مویدفر و همکاران با تاکید بر شاخص‌های تحقق‌پذیری شهر خلاق متفاوت با پژوهش حاضر به بررسی تحقق سرزندگی فضای شهری در منطقه سه شهر یزد پرداخته‌اند [Moayedfar et al., 2021]. یاراحمدی و همکاران به بررسی و ایجاد مکان‌های خلاق شهری پرداخته‌اند که از لحاظ روش پژوهش کاملاً متفاوت با پژوهش حاضر است [Yarahamdi et al., 2021]. فولادیان و همکاران با تکیه بر روش پیمایشی-میدانی به بررسی جایگاه شاخص‌های شهر خلاق در راستای برندسازی و دستیابی به توسعه پایدار شهری در شهر دامغان پرداخته‌اند؛ که به لحاظ روش و مدل استفاده‌شده متفاوت با پژوهش حاضر است [Foadiyan et al., 2021]. نعمت‌اللهی رابطه اخلاق شهروندی، مشارکت اجتماعی و اعتماد در بین شهروندان تبریز را بررسی کرده است که در خصوص موضوع و نتایج پژوهش

- Hashidate H, Shimada H, Fujisawa Y, Yatsunami M (2021). An overview of social participation in older adults: Concepts and assessments. *Physical Therapy Research*. 24(2):85-97.
- Hospers GJ, van Dalm R (2005). How to create a creative city? The viewpoints of Richard Florida and Jane Jacobs. *Foresight*. 7(4):8-12.
- Hosseini A, Abbasnejad Jelogir M, Akhavan Anvari A, Sajjadi SA (2021). Analysis of pedestrian in the central district of cities: The study of the Saf (Sepahsalar) pedestrian and Si-Tir Street in Tehran. *Geographical Urban Planning Research*. 9(2):335-359. [Persian]
- Jones CA, Jhangri GS, Yamamoto SS, Hogan DB, Hanson H, Levasseur M, et al (2023). Social participation of older people in urban and rural areas: Canadian longitudinal study on aging. *BMC Geriatrics*. 23:439.
- Kalantari M, Rajaei SA, Fotouhi Mehrabani B (2017). Analysis of Iran metropolises in terms of possessing indices of creative city. *Geographical Urban Planning Research*. 4(4):587-612. [Persian]
- Wilson K, Hannington S, Stephen M (2015). The role of community participation in planning processes of emerging urban centres: A study of Paidha town in Northern Uganda. *International Refereed Journal of Engineering and Science (IRJES)*. 4(6):61-73.
- Koster M, Nakken H, Pijl SJ, van Houten EJ, Spelberg HCL (2008). Assessing social participation of pupils with special needs in inclusive education: The construction of a teacher questionnaire. *Educational Research and Evaluation*. 14(5):395-409.
- Levasseur M, Lussier-Therrien M, Biron ML, Raymond É, Castonguay J, Naud D, et al (2022). Scoping study of definitions of social participation: Update and co-construction of an interdisciplinary consensual definition. *Age and Ageing*. 51(2): afab215.
- Maleki S, Bigdeli Rad V (2017). Social sustainability measures for rural areas in Iran. *Space Ontology International Journal*. 6(1):79-84. [Persian]
- Meshkini A, Alipour S, Hajizadeh M (2020). Explaining the levels of urban creativity in the metropolitan cities (case study: Karaj metropolis). *Human Geography Research*. 52(2):385-400. [Persian]
- Moayedfar S, Babaei Nodoshan MR, Zarei Mahmudabadi M (2021). Providing an interpretive structural model of the indicators of the reliability of the creative city (case study: District 3 of Yazd City). 12(46):94-110. [Persian]
- Mohsenin S, Esfidani M (2014). Structural equations based on partial least squares approach using smart pls software: Educational and practical. Tehran: Mehraban Publishing Institute. [Persian]
- Nan R, Ouyang F (2020). Influence of social networks on citizens' willingness to participate in social governance: Evidence from China. *Journal Complexity*. 2020:3819514.
- Nematollahi SD (2021). The relationship between citizenship ethics, social participation and trust among the citizens of Tabriz. *Sociological Studies*. 14(53):7-23. [Persian]
- Part Consulting Engineers (2012). Tehran District 11 Development Plan. Tehran: Tehran Urban Planning and Research Center.
- Rad VB, Najafpour H, Ngah I, Shieh E, Rashvand P, Rad HB (2015). What are the safety factors associating with physical activity in urban neighborhoods? A systematic review. *Environmental Science, Sociology*. 5(3):259-266.
- Rostami M, Rezaie Eshaghvandi S (2021). Analyzing the creative city indices using interpretive structural

نتیجه‌گیری

از نظر متغیرهای مرتبط با مشارکت اجتماعی، متغیرهای تاثیر مشارکت دارای اثرگذاری بیشتر و پایداری مشارکت اثرگذاری کمتری را بر مشارکت اجتماعی در شکل‌گیری منطقه خلاق شهری دارد. همچنین زیرشاخص‌هایی همانند عدم تشخیص، جذب توانایی‌ها و استعدادهای برتر، ضعف در همکاری و مشارکت افراد از اقبال مختلف جامعه منجر به از دست‌دادن پتانسیل‌ها و رشد منطقه خلاق شهری می‌شود.

تشکر و قدردانی: نویسندگان از همکاری صاحب‌نظران مجرب برنامه‌ریز شهری و مدیران شهری که در این مطالعه ایشان را همراهی نموده‌اند، کمال تشکر را دارند.

تاییدیه اخلاقی: موردی از سوی نویسندگان گزارش نشده است.

تعارض منافع: موردی از سوی نویسندگان گزارش نشده است.

سهم نویسندگان: محمد دوست‌حسینی (نویسنده اول)، پژوهشگر اصلی (۵۰٪)؛ وحید بیگدلی راد (نویسنده دوم)، نگارنده مقدمه/روش‌شناس/تحلیلگر آماری (۴۰٪)؛ مریم معینی‌فر (نویسنده سوم)، تحلیلگر آماری (۱۰٪)

منابع مالی: این مقاله برگرفته از رساله دکتری نگارنده اول با موضوع "تدوین الگوی منطقه خلاق شهری از منظر سرمایه اجتماعی نمونه موردی: منطقه یازده شهر تهران" است و هزینه‌های پژوهش توسط نویسنده اول تامین شده است.

منابع

- Awaliyah DN (2021). Books and discussion hybrid space for creative city. IOP Conference Series: Earth and Environmental Science. 738:012050.
- Chang JY (2018). State participation and artistic autonomy in creative city making. *Environment and Planning A: Economy and Space*. 51(1):226-243.
- Davari A, Rezazadeh A (2014). Structural equation modeling with PLS. Tehran: Academic Center for Education Culture and Research. [Persian]
- Dehi Aroogh M, Mohammadi Shahboulaghi F (2020). Social participation of older adults: A concept analysis. *International Journal of Community Based Nursing and Midwifery*. 8(1):55-72.
- Foadiyan M, Karkehabadi Z, Kamyabi S (2021). Analysis of the position of creative city indicators in the direction of branding to achieve sustainable urban development (case study: Damghan city). *Journal of the Geographical Studies of Mountainous Areas*. 2(1):127-142. [Persian]
- Fotuhi Mehrabani B, Kalantari M, Rajaei SA (2017). Creative city and presenting Iranian creative city index. *Geography*. 14(51):101-118. [Persian]
- Ghorbaniantabrizi M, Pourmohammadi M, Hosseinzadeh Delir K (2023). Explaining the patterns of the formation of a creative city with an emphasis on the role of public spaces. *Journal of Geography and Planning*. 27(84):111-120. [Persian]
- Habibi A, Kolahi B (2022). Structural equation modeling and factor analysis. 2nd edition. Tehran: Academic Center for Education Culture and Research. [Persian]
- Hair JF, Ringle CM, Sarstedt M (2011). PLS-SEM: Indeed a silver bullet. *Journal of Marketing theory and Practice*. 19(2):139-152.

Affairs, Population Division. New York: United Nations.

- Vinzi VE, Trinchera L, Amato S (2010). PLS path modeling: From foundations to recent developments and open issues for model assessment and improvement. In: Handbook of partial least squares. Heidelberg: Springer. p. 47-82.

- Xiao S, Lin H, Zhao C, Zheng X, Shi L, Zhang J, et al (2021). Impact of different type and frequency of social participation on depressive symptoms among older Chinese adults: Is there a gender difference? *Frontiers in Psychiatry*. 12:758105.

- Yarahamdi N, Rezaei MR, Khaliji MA (2021). Factors and components of effective environmental design in creating creative urban spaces (case study: Ahvaz). *Regional Planning Quarterly*. 11(43):96-108. [Persian]

- Yencken D (2013). *Creative cities. Space Place and Culture*. London: Future Leaders.

- Ziari K, & Ghasemi Ghasemvand E (2016). Assessment of qualitative and quantitative indices of housing by sustainable development approach (Case study: Saman City). *Geographical Urban Planning Research*. 4(2):197-221. [Persian]

modeling (ISM) (case study: Kermanshah city). *Journal of Sustainable Urban & Regional Development Studies*. 2(2):82-104. [Persian]

- Sarvar R, Akbari M, Amani M, Taleshi Anboohi M (2015). Analysis of urban neighborhoods' efficiency in terms of creative city indicators (case study: Bonab city). *Geography Journal*. 14(New Series,48):322-351. [Persian]

- Savini F, Dembski S (2016). Manufacturing the creative city: Symbols and politics of Amsterdam North. *Cities*. 55:139-147.

- Segovia C, Hervé J (2022). The creative city approach: Origins, construction and prospects in a scenario of transition. *City, Territory and Architecture*. 9:29.

- Smołka-Franke B (2021). The creative city concept and city development. *Scientific Papers of Silesian University of Technology Organization and Management Series*. p. 633-641.

- Tomić V, Djukić A (2018). Creative city: Challenging concept. *Facta Universitatis-Series: Architecture and Civil Engineering*. 16(2):263-277.

- United Nations (2019). *World urbanization prospects: The 2018 revision*. Department of Economic and Social